

Datum

2023-09-25

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2023-872

Yttrande

Till

Justitiedepartementet

Remiss från Justitiedepartementet - Kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd (SOU 2023:25)**Ju2023/01301****Sammanfattning**

Malmö stad anser att ökad kunskap i svenska språket och om det svenska samhället skulle leda till positiva effekter för både individers möjligheter till integration och deltagande och för samhället i stort. Enligt utredningens slutsatser är det dock oklart om dess syfte, det vill säga att främja integrationen och ett inkluderande samhälle där individen stärks och ökar sina möjligheter att aktivt delta i samhället, uppnås med ett kunskapskrav kopplat till permanent uppehållstillstånd.

Utredningen lyfter att forskningen inte kunnat visa ett samband mellan införandet av kunskapskrav och en ökad motivation att lära sig ett språk. Utredningen har valt de förslagna kunskapsnivåerna utifrån att många ska ha möjlighet att klara av kraven, men vissa personer kommer ändå inte att klara kraven. Det innebär en risk att hamna i en situation med tidsbegränsade uppehållstillstånd, vilket bedöms försvåra integrationen och förlänga tiden för att i sin förlängning beviljas medborgarskap. Med anledning av detta anser Malmö stad att kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd inte ska införas.

Om kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd ändå införs krävs att samhället möter upp med strukturer som stöttar de som har sämre förutsättningar att nå kunskapskraven. Vidare anser Malmö stad att en statlig aktör bör få i uppdrag att ta fram en kursplan för samhällsorientering eller annan utbildning för att kunna uppnå kunskapskraven som ställs avseende det svenska samhället.

Det saknas en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i sfi och samhällsorientering. Det kan också gälla möjligheten att tillhandahålla ett diversifierat kursutbud som möter olika utlänningars behov och utbildningsnivå samt särskilda insatser för utrikesfödda kvinnor.

Malmö stad vill lyfta vikten av att ansvarsfrågan utreds vidare, då det är en viktig jämställdhets- och integrationsfaktor att uppnå lika möjligheter mellan könen att få permanent uppehållstillstånd.

Yttrande

Malmö stad anser att ökad kunskap i svenska språket och om det svenska samhället skulle leda till positiva effekter för både individers möjligheter till integration och deltagande i och för samhället i stort. Utredningen lyfter dock att forskningen inte kunnat visa ett samband mellan införandet av kunskapskrav och en ökad motivation att lära sig ett språk. Det är därför oklart om utredningens förslag kommer bidra till att främja integrationen eller att fler utlänningar kommer i sysselsättning. Det finns också en risk att vissa människor hamnar i en situation med tidsbegränsade uppehållstillstånd under en längre tid. Med anledning av detta anser Malmö stad att kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd inte ska införas.

Malmö stad anser att det krävs att samhället möter upp med strukturer som stöttar de som har sämre förutsättningar att nå kunskapskraven. För att det ska vara möjligt är det av stor vikt att tillräckligt med resurser avsätts. Utöver utökade anslag för svenska för invandrare (sfi) och samhällsorientering, anser Malmö stad att kommuner behöver få full kostnadstäckning för de insatser som behövs för att säkerställa jämlika möjligheter att klara kunskapskraven för permanent uppehållstillstånd.

11. Kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd

I betänkandet framkommer det att nuvarande kurser i samhällsorientering för nyanlända som erbjuds av kommuner inte täcker den kunskap som krävs för att bli godkänd på prov i samhällskunskap för permanent uppehållstillstånd. Om prov ska införas anser Malmö stad att en kursplan för samhällsorientering (eller annan kurs för kunskaper i det svenska samhället) ska tas fram. Kursplanen ska beskriva vilka kunskapskrav som ska uppfyllas för att kunna genomföra prov för permanent uppehållstillstånd. Utredningen har inte gett förslag på vilken aktör som borde få i uppdrag att ta fram en sådan kursplan, men har angett att kommunen är en möjlig aktör. Malmö stad anser att det bör vara en statlig myndighet som tar fram en sådan kursplan för att säkerställa likvärdighet i hela landet.

Avseende kraven på kunskapsnivå så bedömer Malmö stad att utredningen har gjort en avvägd bedömning utifrån att människor kan vara självständiga i samhället och att syftet är att underlätta integrationen. Malmö stad är positiv till att testet standardiseras och utförs digitalt, för att på så sätt undvika att enskilda lärare får en orimlig roll i avgörandet av personers framtida uppehållsstatus.

Utredningen *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2) och utredningen *Kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd* (SOU 2023:35) kommer fram till olika rekommendationer när det gäller exempelvis ålder för provdeltagare samt möjlighet att visa kunskap på annat sätt än via prov för medborgarskap respektive permanent uppehållstillstånd. Om dessa prov ska införas anser Malmö stad att kraven ska vara enhetliga för att skapa tydlighet för provdeltagare.

14. Ansvar för kunskapsprovet för permanent uppehållstillstånd

Malmö stad är positiv till att utredningen har bedömt att ansvaret för kunskapsprovet ska ligga på statliga aktörer, då det skapar förutsättningar för att ge berörda personer likvärdiga förutsättningar oavsett boendekommun.

20.3 Ekonomiska konsekvenser

Justitiedepartementets betänkande av utredningen *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2) skickades på remiss till Malmö stad år 2021. Staden ansåg då att kostnadsförändringen som angetts i utredningen inte motsvarar de behov som kommer uppstå om prov ska införas. I den nu aktuella remissen finns ett försök till kostnadsbedömning av sfi samt för utveckling av kurser för samhällsorientering, men utredaren anger att kostnadsförändringarna är svåra att bedöma. Ökade kostnader föreslås att finansieras via anslag, men en finansieringsmodell saknas. Malmö stad vill därför framhålla behovet av en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i sfi och samhällsorientering. Malmö stad vill även framhålla vikten av att staden får full kostnadstäckning för ökade kostnader och anser att det bör ske på det sätt som innebär så lite administration som möjligt för inblandade parter.

Vidare är det viktigt att modellen tar hänsyn till att sammansättningen av invandrare varierar kommuner emellan. I Malmö stad är den vanligaste grunden för uppehållstillstånd arbete och studier. I och med att denna grupp i dagsläget inte tar del av sfi inom ramen för etableringsprogram kan utbildningsbehovet i sfi och samhällsorientering (eller motsvarande utbildningar som kommunen får ett kostnadsansvar för) öka avsevärt. När en utökad målgrupp kommer efterfråga dessa utbildningar bedömer Malmö stad att det kan innebära ett ökat behov av diversifierade kurser, för att möta olika invandrades behov och utbildningsbakgrund. Till exempel arbetar många kommuner och regioner, i Sverige och i grannländerna, med att skapa program och insatser för att locka och behålla internationellt rekryterad spetskompetens. Ofta är dessa individer rekryterade i konkurrens med andra länder och fyller nyckelfunktioner för företag inom funktioner där det råder brist. Malmö stad anser att ett diversifierat utbud kan vara ett sätt att motverka de farhågor som näringslivet ser där Sverige skulle vara mindre attraktivt för utländsk arbetskraft. Malmö stad vill därför lyfta vikten av att finansieringen utformas så att det finns möjlighet att arbeta flexibelt utifrån kommunernas specifika behov.

20.4 Övriga konsekvenser

Utredningen har valt de förslagna kunskapsnivåerna utifrån att många ska ha möjlighet att klara av kraven. Vissa personer kommer ändå inte att klara kraven, vilket innebär en risk att hamna i en situation med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Detta bedöms försvåra integrationen och förlänga tiden för att i sin förlängning beviljas medborgarskap.

Malmö stad välkomnar utredningens förslag om undantag för kunskapskravet om det finns särskilda skäl, såsom fysiska och psykiska funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållande.

Utredningen anger i konsekvensbeskrivningen att jämställdheten mellan könen riskerar att påverkas negativt av förslagen och att det behöver vidtas särskilda åtgärder för att stötta kvinnor att uppnå kunskapskraven. Utredningen menar vidare att sådana insatser borde kunna hanteras av kommunerna, då kommunerna redan bedriver ett sådant arbete. Malmö stad vill lyfta vikten av att ansvarsfrågan utreds vidare, då det är en viktig jämställdhets- och

integrationsfaktor att uppnå lika möjligheter mellan könen att få permanent uppehållstillstånd. Malmö stad anser att ansvaret för dessa insatser inte enbart kan läggas på kommunerna, utan staten bör ha en strategi för att möta målgruppen. Malmö stad anser även att dessa stödjande åtgärder behöver specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och ges resurser för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas permanent uppehållstillstånd.

Avseende barnperspektivet så instämmer Malmö stad i utredningens konsekvensbedömning att barn indirekt påverkas av kunskapskraven, vilket kan få ogynnsamma följor för barns utveckling. Det är dock positivt att barn undantas från kunskapskravet, men staden vill även lyfta vikten av att det tas hänsyn till att barn och vårdnadshavare inte skiljs åt om de skulle få olika uppehållsrättslig status.

Ordförande

.....
Roko Kursar
.....

Sekreterare

.....
Agnes Wemme
.....

Helena Nanne (M) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation.